

KOMISE EVROPSKÝCH SPOLEČENSTVÍ

V Bruselu dne 10.11.2005
KOM(2005) 565 v konečném znění

SDĚLENÍ KOMISE RADĚ A EVROPSKÉMU PARLAMENTU

**Globální monitorování životního prostředí a bezpečnosti (GMES):
od koncepce ke skutečnosti**

{SEK(2005) 1432}

OBSAH

Úvod	3
Shrnutí.....	3
1. Strategický rozměr	4
2. GMES ve službách EU.....	6
3. Provádění.....	7
3.1. Uživatelé na prvním místě	7
3.2. Postupné zavádění pilotních operačních služeb.....	7
3.3. Kandidáti pro služby prioritního zavedení.....	8
3.4. Strategie financování.....	8
3.5. Využití stávajících kapacit	10
3.6. Posouzení dopadu.....	10
3.7. Řízení	11
3.7.1. Úlohy a odpovědnosti	11
3.7.2. Struktury.....	12
4. Propagace GMES/značka.....	13

ÚVOD

Cílem GMES je průběžně poskytovat spolehlivé a včasné služby v oblasti životního prostředí a bezpečnosti na podporu veřejných potřeb tvůrců politiky. GMES je iniciativa pode vedením Evropské unie, její vesmírnou část bude provádět ESA a Komise bude řídit činnosti k určení a vývoji služeb založené na datech získaných jak prostřednictvím technik in-situ, tak ze vzdáleného snímání.

Toto sdělení stanoví strategii zavedení GMES, která bude do roku 2008 zahájena pilotní fází tří prvních operačních služeb GMES. Vysvětluje postup definování rozsahu těchto služeb ve spojení s uživateli a stanoví cíle Komise, které zajistí pokračování služby. Pojednává o zřízení vhodné řídicí struktury spojené s každou fází programu.

SHRNUTÍ

V době, kdy požadavek informací a jejich vhodné využití mají významné geopolitické důsledky, potřebuje mít Evropa k dispozici kapacitu, jež jí umožní nezávisle, spolehlivě a včas zhodnotit odezvu na její politiku. Klíčem k tomu, aby bylo zajištěno provádění a monitorování environmentální a bezpečnostní politiky v kontextu udržitelného rozvoje, je souborný systém pozorování Země používající techniky umístěné ve vesmíru i techniky in-situ (pozemní, vzdušné a mořské).

Poptávka po službách zajišťujících sledování Země je v současné době ještě nejednotná, i když stále roste. Tuto skutečnost mohou změnit dva faktory. Zaprvé je třeba, aby osoby s pravomocí přijímat rozhodnutí na všech úrovních byly přesvědčeny o tom, že tyto služby jsou co do kvality i kontinuity spolehlivé. Zadruhé je třeba, aby se tyto osoby samy přesvědčily, že tyto služby přispějí k cílům jejich organizací natolik, že se náklady na jejich dlouhodobý provoz, udržování a obnovu vyplatí.

Pokud jde o přínos, Evropa vytvořila vědomostní a odbornou základu světové úrovně. Pozorovací systémy jsou však provozovány nezávisle a pokrytí je neúplné jak v případě satelitního pozorovacího systému, tak systému in-situ. Řada satelitních pozorovacích sítí i sítí in-situ je experimentální a nemůže zaručit požadovanou kvalitu a kontinuitu měření, a poskytnout tak základ pro operační služby v současnosti nebo v budoucnosti. Zatímco naši mezinárodní partneři masivně investují do rozvoje kapacit pro globální monitorování, Evropa stále ještě pracuje na různých národních kapacitách a různých vnitrostátních normách.

Evropa strategický význam pozorování Země chápe a jeho rostoucí potenciál a prostřednictvím programu GMES vyvine vlastní operační kapacitu. Cílem GMES je koordinovat stávající systémy, poskytovat služby zaručené kvality, a především zajistit jejich budoucí kontinuitu.

GMES bude vytvářeno postupně prostřednictvím zavedení pilotní fáze, kterou do konce roku 2008 zahájí tři prioritní služby (pozemní, mořské, mimořádné situace). Bylo již určeno jedenáct počátečních služeb, které by následně mohly být přesunuty a využity pro celou škálu potřeb.

V krátkodobém výhledu bude GMES vycházet ze stávajících pozorovacích kapacit in-situ a kapacit umístěných ve vesmíru, které vyvinula EU a členské státy ESA. V dlouhodobém výhledu se plánují investice do rozvinutí nových kapacit, které zajistí kontinuitu zdrojů dat a infrastruktury, čímž se podpoří vytváření služeb GMES.

Optimální komplementarity by se mělo dosáhnout řízením činností spojených s GMES. Komise zvažuje zavedení organizační struktury pro služby GMES, která by urychlila shromažďování poptávky a zlepšila opatření týkající se vnitřního řízení. Investice do vesmírné součásti ze strany EU a ESA bude dohromady spravovat ESA v rámci příslušných finančních pravidel. Dlouhodobé struktury pro řízení GMES prodiskutuje EU s členskými státy ESA.

Nezbytným předpokladem pro vytvoření služeb GMES je účinné řízení dat a sdílení informací. Mezi zúčastněnými stranami bude udržován nepřetržitý dialog, jenž přispěje k vývoji potřebných infrastruktur prostorových dat, a bude podporováno provedení návrhu směrnice INSPIRE (Infrastruktura pro prostorové informace v Evropě). GMES jako takové usnadní přístup ke geoprostorovým informacím na celoevropské úrovni, k jejich využívání a harmonizaci. GMES bude základním nástrojem ke zvýšení interoperability vnitrostátních systémů, a podpoří tak vývoj vhodných evropských norem.

GMES bude prvkem, který bude ve dvojstranných vztazích EU s mezinárodními partnery ve stále větší míře. Bude se rozvíjet s ohledem na činnosti Skupiny pro pozorování Země (GEO). Vzhledem ke své integrující roli bude GMES představovat hlavní evropský příspěvek ke globálnímu desetiletému plánu pro globální systém pozorování země (GEOSS).

1. STRATEGICKÝ ROZMĚR

Ovládání informací o životním prostředí a bezpečnosti má geostrategické důsledky. Politický mandát byl vyjádřen na vrcholné schůzce v Göteborgu v červnu 2001 a poté v usnesení Rady¹, které směřovalo k „dosažení **operační** a **autonomní** evropské kapacity do roku 2008“.

Ve sdělení z února 2004² Komise načrtla strategickou roli GMES při vytváření úlohy EU coby globálního činitele a určila, co je nutné pro provedení. Podporu zavedení GMES³ vyjádřil Evropský parlament. Druhá Rada pro vesmír potvrdila, že GMES bude po programu Galileo druhou vlajkovou lodí EU v oblasti vesmírné politiky.

Potřebu spolehlivých a včasných informací zdůrazňuje rostoucí poptávka. Přírodní katastrofy a katastrofy způsobené člověkem v Evropě, Americe, Asii a Africe ve spojení s rostoucími potřebami bezpečnosti dále posílily význam zdokonalených monitorovacích systémů. Byly určeny globální i místní úrovně požadavků.

¹ Usnesení Rady 2001/C 350/02 (13.11.2001).

² Globální monitorování životního prostředí a bezpečnosti (GMES): Vytvoření kapacity GMES do roku 2008 – akční plán 2004-2008 (KOM(2004) 65 v konečném znění).

³ B5-0045/2004 usnesení Evropského parlamentu o akčním plánu pro provádění evropské vesmírné politiky.

GMES bude významným přínosem v činnosti civilních bezpečnostních služeb EU⁴. Kromě toho přinese dodatečné kapacity pro Evropskou bezpečnostní a obrannou politiku (EBOP). K zajištění lepšího využívání zdrojů by se měly rozvíjet všechny možné druhy součinnosti civilních a vojenských složek, a to jako doplněk k působení satelitního střediska EU (EUSC), jež v této oblasti již funguje.

GMES poskytne významnou podporu monitorování a posuzování životního prostředí a přispěje k provádění Systému sdílených informací o životním prostředí, který vytváří Komise a členské státy. Tím se zlepší kvalita informací o životním prostředí, informace budou snadněji přístupné a zároveň zjednoduší a zracionalizuje se způsob podávání zpráv o životním prostředí.

GMES takto zahrnuje místní, regionální i globální záležitosti a stává se nástrojem v dalším rozvoji vedoucí úlohy Evropy v praktickém využití pozorování země pro monitorování klimatu, životního prostředí a civilní bezpečnosti.

GMES poskytne Evropské unii prostředek k účasti na mezinárodní snaze o posílení systému globálního pozorování klimatu, což je v souladu s doporučením skupiny G8 z července 2005. Přispěje ke strategii EU pro Afriku⁵ prostřednictvím vytvoření africké observatoře a provedením iniciativy monitorování afrického životního prostředí pro udržitelný rozvoj (AMESD). GMES bylo zdůrazněno při rozhovorech EU s USA, Ruskem, Čínou a Indií⁶. USA v nedávné době zveřejnily svůj strategický plán systému pozorování Země. Rusko a Japonsko se k tomu chystají.

GMES bude hlavním evropským příspěvkem ke globálnímu desetiletému plánu provedení systému GEOSS. GMES získá data a vytvoří služby spojené jak se životním prostředím, tak s bezpečností. Účast EU v systému GEOSS usnadní výměnu dat s mezinárodními partnery v oblasti monitorování životního prostředí a podníká větší využívání údajů z pozorování Země i vývoj systému celosvětových pozorovacích systémů.

GMES bude coby iniciativa EU jádrem řady partnerství. To je třeba definovat na úrovni EU, včetně úlohy agentur, členských států, přidané hodnoty odvětví služeb (včetně malých a středních podniků), skupin uživatelů atd.

GMES podníká hospodářský růst, protože usnadní vytvoření inovativních služeb s přidanou hodnotou. V rámci iniciativy Komise pro růst⁷ byl GMES zvolen jako jeden z projektů urychleného spuštění. GMES by měl podnítit odvětví průmyslu k rozšíření nabídky služeb a k vývoji inovativních pozorovacích, komunikačních a informačních technologií, které budou

⁴ Zpráva z pracovní skupiny expertů o vesmíru a bezpečnosti (březen 2005).

⁵ „Strategie EU pro Afriku“ KOM(2005) 489 v konečném znění (12.10.2005).

⁶ Vrcholná schůzka EU – USA (společné prohlášení EU a USA „Iniciativa Evropské unie a Spojených států amerických na rozšíření transatlantické hospodářské integrace a růstu“) došla k závěru, že je třeba „podporovat spolupráci za využití civilního prostoru založenou na technologiích pro udržitelný rozvoj, vědu, výzkum a prohlubování znalostní společnosti“. Vrcholná schůzka EU – Rusko v květnu 2005 přijala sadu silničních map pro čtyři společné prostory. V silniční mapě pro společný hospodářský prostor se EU a Rusko dohodly, že „poskytnou vhodné prostředí pro podnětnou spolupráci v rámci programu GMES.“ Při příležitosti vrcholné schůzky Čína – EU v září 2005 se obě strany dohodly na „posilování spolupráce mezi EU a Čínou v otázce vesmíru, konkrétně na společných činnostech v oblasti pozorování Země a vědy o Zemi [...]“.

⁷ „Evropská iniciativa pro růst: Investice do sítí a znalostí pro růst a zaměstnání: Závěrečná zpráva pro Evropskou radu, KOM(2003) 690 v konečném znění (21.11.2003).

vyžadovány v rámci dynamické a vývojové kapacity GMES, přičemž se vytvoří příležitost ke zvýšenému využívání informačních zdrojů soukromým sektorem. Evropská průmyslová základna bude hrát významnou roli při udržování evropské autonomní kapacity a politické nezávislosti při rozhodování.

2. GMES VE SLUŽBÁCH EU

GMES podstatně zvýší možnost používání geoprostorových informací na podporu různých politik EU, přičemž půjde zejména o:

- evropské závazky v oblasti životního prostředí, jak na území EU, tak globálně, tím, že přispěje k formulaci, provedení a ověření environmentálních politik Společenství⁸, vnitrostátních nařízení a mezinárodních úmluv;
- další oblasti politik EU jako např. zemědělství, regionální rozvoj, rybolov, dopravu, vnější vztahy, rozvojovou a humanitární pomoc;
- Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, včetně Evropské bezpečnostní a obranné politiky;
- další politiky spojené s bezpečností evropských občanů na úrovni Společenství i na vnitrostátní úrovni⁹, zejména justici, vnitřní věci a cla, včetně dohledu nad vnějšími hranicemi a jejich správou¹⁰.

Útvary Evropské komise vynakládají miliony eur ročně na využití geoprostorových dat v celé škále politik; satelitní středisko EU rovněž získává údaje z pozorování Země, z nichž jsou pak vyděleny informace na podporu SZBP, včetně EBOP¹¹. Na základě současného a plánovaného vývoje politiky by tyto výdaje měly v blízké budoucnosti výrazně vzrůst.

Některé konkrétní příklady:

- v zemědělství: kontroly rozlohy oblastí a agroenvironmentální opatření;
- v rybolovu: systémy monitorování a detekce plavidel;
- ve vnějších vztazích: získání satelitních snímků v rámci specifických nástrojů Společenství (např. mechanismus rychlé reakce);
- v životním prostředí: využívání půdy a jeho změny, přírodní nebezpečí (např. reakce na lesní požáry, záplavy, tsunami) a monitorování globální změny klimatu;

⁸ 6. akční plán pro životní prostředí (2004 až 2010) o změně klimatu, přírodě a biologické rozmanitosti, životním prostředí a zdraví, přírodních zdrojích a odpadech.

⁹ „Bezpečnější Evropa v lepším světě – evropská bezpečnostní strategie“ Javier Solana 12. prosince 2003.

¹⁰ Včetně práce Evropské agentury pro řízení operační spolupráce na vnějších hranicích členských států.

¹¹ Viz Společná akce Rady ze dne 20. července 2001 o zřízení satelitního střediska Evropské unie, čl. 2 bod 1: (2001/555/SZBP); středisko podporuje rozhodování Unie v kontextu SZBP, zejména prostřednictvím poskytování materiálů z analýz satelitních snímků a doprovodných údajů, případně včetně leteckých snímků, v souladu s články 3 a 4.

- v rozvojové politice: činnosti spojené s monitorováním bezpečnosti vod, vegetace a potravin;
- ve výzkumu: výzkum životního prostředí.

3. PROVÁDĚNÍ

3.1. Uživatelé na prvním místě

Cílem současné vývojové fáze je vybudovat silnou uživatelskou základnu pro informační služby GMES. To znamená, že je třeba identifikovat a aktualizovat potřeby a že poskytované služby musí být spolehlivé a účinné.

Uživatelé informačních služeb GMES se zapojují do vývoje, provádění a monitorování politik životního prostředí a bezpečnosti od globální po místní úroveň. Klíčovým uživatelem je Evropská komise. Její vlastní potřeby se v současné době určují a postupně se shromažďuje poptávka.

Uživatelé musí mít jistotu, že služby budou k dispozici dlouhodobě. To vyžaduje opatření, která zaručí dostupnost infrastruktur umístěných ve vesmíru, infrastruktur in-situ a infrastruktur na řízení dat.

Je třeba zřídit hodnotící mechanismy k ověření kvality, náležitosti a výkonu služeb. Zavedení každé služby podmiňuje řada milníků. Odpovídající rozpis etap bude zahrnovat dílčí počáteční a provozní náklady.

3.2. Postupné zavádění pilotních operačních služeb

GMES je již svou podstatou složitý systém, který bude případně vyžadovat začlenění dat z kapacit na pozorování Země umístěných ve vesmíru i in-situ (vzdušné, vodní a pozemní) do uživatelských aplikačních služeb.

Od současného projektově orientovaného přístupu je nezbytné postoupit dále. Kapacitu je třeba budovat postupně, na základě jasně definovaných priorit a co nejvíce za použití stávajících prvků.

Postupné zavádění služeb bude založeno na:

- jejich vyspělost;
- přijetí skupinami spotřebitelů (významu pro vytváření a provádění politik); a
- dlouhodobé udržitelnosti poptávky a nabídky.

Pilotní služby a požadované infrastruktury budou financovány přidělením zdrojů Společenství, vnitrostátních a regionálních zdrojů. Rychlost, jakou se služby zavádějí, závisí do značné míry na účinnosti spojení a posilování těchto finančních zdrojů.

Hlavními úkoly je dosáhnout vyšší interoperability akvizičních systémů; harmonizovat a podpořit normalizaci datových struktur a rozhraní; překonat politické překážky, které brání sdílení dat; navrhnout mechanismy zajištění kvality; dosáhnout spojení dat z různých zdrojů na různých úrovních; a poskytnout inovativní, uživatelsky přístupné služby, které budou rentabilní a udržitelné. Tento vývoj by měl být součástí souvislého, jednotného obecného programu, aniž by však ztratil výhody plynoucí z decentralizovaného řízení a investic.

Je třeba zvolit krátkodobé možnosti a definovat jejich rozsah. Aby byl cíl zavedení operačních služeb dosažen do roku 2008, je třeba tento proces provést urychleně.

3.3. Kandidáti pro služby prioritního zavedení

Komise soudí, že jako první krok ke splnění uvedených kritérií a zahájení pilotní operační fáze budou stačit tři prioritně zavedené služby. Zřídila postup k potvrzení tohoto předpokladu a definování přesného rozsahu a možností. Tento proces zahrnuje tematické semináře (které by měly proběhnout v říjnu a listopadu 2005) zaměřené na posílení spolupráce a závazků jednotlivých skupin uživatelů. V rámci poradní rady GMES byly EU a členským státům ESA již tři služby navrženy: služba pro reakci v mimořádné situaci, služba pro pozemní monitorování a námořní služba. Popis je uveden v příloze A.

Obecným cílem nadále zůstává vytvořit širokou škálu služeb GMES, které splní požadavky uživatelů a jejichž hospodářský a společenský prospěch odůvodní investice. V průběhu let 2005-6 bude proto připravena podpora využití dalších služeb tohoto typu. Za použití téhož procesu ověření jako v případě prioritních služeb (viz příloha B) budou postupně zaváděny další pilotní služby s cílem poskytovat větší škálu služeb, jak uvádí příloha C. Tam budou spadat např. služby atmosférického monitorování, sledování vnějších hranic a předcházení krizovým situacím, kterým některé členské státy připisují velkou důležitost.

Cílem je postupně vyvíjet a ověřovat množství pilotních operačních služeb založených na vybraných projektech v oblasti výzkumu a vývoje a posilování stávajících opatření. Komise proto zajišťuje, aby programy GMES probíhající v souvislosti s 6. rámcovým programem (6. RP) podporovaly provádění případných operačních služeb. Zbývající zdroje 6. RP, které je ještě třeba vyčlenit, budou co nejvíce zaměřeny na prioritní služby, včetně začlenění jednotlivých složek – in-situ, vesmírné a řízení dat – a na vybudování vesmírné části GMES. Pilotní fáze prioritních služeb by měla být připravena k zahájení v roce 2008.

Pro úspěch servisní složky GMES je rozhodující vytvoření evropské infrastruktury pro prostorová data, které má v plánu návrh směrnice INSPIRE. Pilotní služby budou proto ve skutečnosti sloužit také jako pilotní služby INSPIRE a budou začleněny do prováděcího programu INSPIRE. Bude třeba vyvinout politiky týkající se údajů, které by usnadnily jejich získávání a využívání jak poskytovateli služeb, tak uživateli.

3.4. Strategie financování

Za posledních 5 let bylo na evropské úrovni investováno 230 milionů EUR do demonstračních služeb spojených GMES: prostřednictvím 6. rámcového programu mobilizuje EU okolo 100 milionů EUR (od roku 2003 do 2006); ESA investuje 130 milionů EUR za pět let do částí týkajících se vesmíru, země a služeb.

Zatímco v dlouhodobém výhledu by služby měli financovat uživatelé, kritická infrastruktura a nezbytné technologie budou vyžadovat přímé investice, aby mohly být pilotní služby zavedeny.

Komise připravuje specifický program 7. RP. Činnosti týkající se výzkumu a vědeckého rozvoje v působnosti rámcového programu pro výzkum Společenství, zaměřené zejména na životní prostředí, závisí do značné míry na dostupnosti dat z pozorování Země. Předpokládá se, že GMES coby druhá vlajková loď vesmírné politiky EU bude přidělena podstatná většina finančních zdrojů vyčleněných pro oblast „vesmír“ v rámci 7. rámcového programu pro výzkum, technický rozvoj a demonstrace¹² (7. RP). Plánuje se, že z této přidělené částky bude financován podstatný podíl rozpočtu pro vesmírnou část, na což bude podle názoru ESA v letech 2006-2013 potřeba 2,3 miliardy EUR¹³. Členské státy EU a ESA již plánují doplnit tuto investici z programu ESA a v některých případech z programů na rozvoj národních satelitních systémů.

Výzkumné projekty financované z tematické priority 7. RP pro oblast „životní prostředí“ dále přispějí k určení budoucích operačních služeb. Získají data a modely, které přispějí k provádění devíti společensky prospěšných oblastí GEOSS. Tematická priorita „technologie informační společnosti“ přispěje k prvku řízení dat a informací v rámci GMES, k provádění INSPIRE, a tím i k GEOSS.

Vytvořit celkovou finanční strategii pro části in-situ a řízení dat je složitější vzhledem k různorodosti a rozdělení odpovědností mezi různé agentury ve členských státech. Bude to vyžadovat lepší propojení finančních zdrojů a využití nových zdrojů v oblastech, kde je třeba zaplnit mezery v infrastruktuře.

Ve vztahu k částem in-situ i vesmírným částem bude prozkoumáno použití nástrojů Společenství, které nejsou určeny pro výzkum a rozvoj.

Dovedení GMES do provozního stavu prozatím zahrnuje soubor partnerství mezi veřejnými subjekty na straně dodávky dotovaných z rozpočtů pro výzkum. Tato partnerství budou i nadále hrát významnou roli; v budoucnu, kdy se služby stanou nedílnou součástí rozvoje a provádění veřejných politik, by měly být podporovány příslušnými institucionálními uživateli. V některých oblastech může GMES díky vhodným mechanismům pro návratnost nákladů též přilákat spotřebitele ze soukromého sektoru. To může časem umožnit partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem.

Toho lze dosáhnout pouze za předpokladu, že Evropa zmobilizuje své síly prostřednictvím lepší koordinace a sdílení všech dostupných zdrojů.

¹² KOM(2005) 119 v konečném znění, 6.4.2005.

¹³ Návrh programu předložený generálním ředitelstvím ESA členským státům.

3.5. Využití stávajících kapacit

GMES bude do nejvyšší možné míry využívat stávající vnitrostátní i evropské kapacity. Je nezbytné tyto kapacity zmapovat, včetně skutečných a plánovaných infrastruktur, které mohou přispět k plnění požadavků, a zajistit jejich interoperabilitu. V rámci členských států a jejich agentur, ESA, organizace EUMESTAT a členských států těchto organizací je třeba určit a prodiskutovat zbývající mezery a stávající kapacity, které mají být nahrazeny. Je nezbytné zajistit maximální využití stávajících a plánovaných operačních satelitů, sítí in-situ a infrastruktur prostorových dat v Evropě. Je třeba lépe koordinovat a poskytovat zdroje, včetně multifunkčních zařízení.

Aby si Evropa zajistila autonomní kapacity, jak bylo dohodnuto na vrcholné schůzce v Göteborgu, měla bych v budoucnu více spoléhat na vlastní kapacity. K tomuto účelu je třeba definovat střednědobou až dlouhodobou strategii a vzít při tom v úvahu rostoucí vzájemnou závislost mezi mezinárodními partnery.

Uznává se však, že je třeba naléhavě přijmout určitá opatření ohledně vývoje vesmírné součásti GMES, aby bylo možné udržet kontinuitu dat v průběhu příštích 10-15 let. Většina služeb typu GMES se v současné době spoléhá na pozorování z řady satelitů, které již dosáhly nebo v několika letech dosáhnou konce životnosti.

Ve snaze splnit nejnaléhavější požadavky na satelitní pozorování navrhlo generální ředitelství ESA členským státům ESA zajistit počáteční rozpočet na pokrytí prvních fází vývoje budoucích vesmírných infrastruktur GMES (včetně souvisejících pozemních částí). Komise vítá návrhy, které berou v úvahu její plány na počáteční služby, a zejména tři prioritní služby. V letech 2006-2007 posoudí svůj příspěvek k vesmírným částem GMES na základě těchto kritérií:

- finalizace požadavků uživatele;
- definice počátečních služeb, zejména prioritních služeb; a
- schválení návrhu a rozpočtu 7. RP.

Právě probíhá posuzování mezer a účinnosti infrastruktur in-situ a prostorových dat. V letech 2006-2007 poslouží výsledek těchto zjištění k lepšímu definování příspěvků Společenství.

3.6. Posouzení dopadu

Toto sdělení podrobně vysvětluje strategii a blízké změny v řízení iniciativy GMES. V souladu s celkovou politikou Komise, ještě než se vyčlení podstatné finanční zdroje pro pilotní operační služby, bude GMES vyžadovat odůvodnění založené na spolehlivém posouzení dopadu. Z hlediska souvisejících závazků, které mají členské státy EU a ESA provést, by toto posouzení mělo být více zaměřeno na GMES než v případě posouzení dopadu 7. RP. V první fázi studie provedené nezávislými konzultanty byly definovány celkové socioekonomické argumenty ve prospěch GMES. Členské státy poskytly tým specialistů na posouzení metodiky studie v průběhu jejího postupu.

Studie určuje škálu strategických výhod pro provádění GMES. Svou povahou je řada významných výhod *nevyčíslitelných*. Zpráva však identifikuje i podstatné *vyčíslitelné* výhody v letech 2005-2030. Útvary Komise připravují předběžné posouzení dopadu. Bude dokončeno a zveřejněno, až bude v následujících měsících k dispozici závěrečná zpráva o socioekonomické studii.

Druhá fáze studie by měla být dokončena v listopadu 2005. Zaměří se na další opodstatnění celkového přínosu prostřednictvím podrobné validace a dalších konzultací se zúčastněnými stranami. Určí rovněž, které geografické oblasti a hospodářská odvětví mají tento přínos zajistit, a bude se snažit odlišit krátkodobé a dlouhodobé přínosy. V tomto bodě se posouzení dopadu ukončí a zveřejní.

3.7. Řízení

Pro úspěšné provedení GMES je důležité vhodná dělba práce a zavedení organizačních kroků.

3.7.1. Úlohy a odpovědnosti

Je nezbytné dosáhnout optimální komplementarity mezi orgány EU, ESA a jejich členskými státy, a to na základě jasně definovaných úloh a odpovědností.

Evropská unie:

- definuje priority a požadavky;
- soustředí politickou vůli a uživatelskou poptávku; a
- zajistí dostupnost a kontinuitu služeb.

ESA:

- bude podporovat a definuje technické specifikace vesmírných součástí;
- provede vesmírnou část a bude koordinovat střediska excelence v celé Evropě; a
- bude EU radit v otázce budoucích požadavků na vesmírnou část.

Členské státy mohou:

- posilovat vnitřní spolupráci činností souvisejících se shromažďováním a řízením dat a spojovat vnitrostátní poptávku;
- přispívat k provádění nezbytných infrastruktur pro prostorová data a částí in-situ;
- podporovat provádění vesmírné části.

ESA bude v důsledku toho řídit vývoj vesmírných infrastruktur, které jsou určeny pro podporu 7. RP, v souladu s pravidly tohoto programu, přičemž spojí činnosti v této oblasti s vlastními činnostmi. Komise bude řídit rozvoj služeb GMES podporovaných v rámci 7. RP, a to buď přímo, nebo prostřednictvím externalizace. To umožní optimalizaci začlenění dat z monitorování in-situ. Po ukončení současných projektů ESA týkajících se služeb GMES,

bude další vývoj a konsolidace těchto služeb spadat do odpovědnosti ES jako nedílná součást jeho celkového programu v rámci 7. RP.

Provoz satelitního systému a systému in-situ bude třeba posoudit pro každý případ zvlášť a vzít přitom v úvahu vlastnictví aktiv. To by mělo maximalizovat rentabilní využití stávajících poznatků v mezivládních organizacích, členských státech a průmyslu.

Pokud jde o jednání ohledně poskytování údajů z pozorování Země, která jsou nutná pro operační služby GMES jak během pilotní fáze, tak při plném provozu, bude nezbytné určit nejefektivnější způsob založený na vnitřně propojeném celoevropském přístupu.

3.7.2. *Struktury*

Řídící struktura pro GMES se musí vyvíjet v souladu s postupným rozvojem nových operačních služeb a vývojem požadavků uživatele. Měla by být pragmatická, flexibilní a modulová. Je proto třeba, aby byla řídicí struktura dostatečně otevřená, aby se mohla přizpůsobit dalším krokům.

Úspěšné provedení GMES bude vyžadovat aktivní účast průmyslu, a zejména malých a středních podniků a poskytovatelů služeb. Zapojení průmyslu do tohoto projektu společného evropské zájmu zůstává otevřenou možností. Posouzení bude doplněno studií proveditelnosti/posouzením dopadu.

Při zřizování organizačního rámce GMES plně zohlední zkušenosti získané v průběhu procesu Galileo.

a) Krátkodobý výhled

Stávající poptávka na úrovni EU se bude soustřeďovat postupně. Komise zřídí organizační strukturu GMES, jež bude působit v rámci Komise a jejímž úkolem bude posilovat řízení GMES. Komise rovněž posílí vztahy mezi poradními orgány se zájmem na GMES a souvisejících oblastech.

Mezi úkoly nové struktury pro služby GMES by spadaly:

- identifikace strategie pro GMES, která se postupně stane ústředním bodem koordinace činností Komise spojených s GMES a konsolidace uživatelských potřeb;
- vývoj pilotních služeb GMES, přičemž se začne s prioritními službami; a
- podpora řízení probíhajících a budoucích činností v oblasti výzkumu a technického rozvoje.

Struktura by měla potenciál k vytvoření zárodku řídicího orgánu GMES a mohla by postupně pracovat rovněž jménem jiných institucí a agentur EU .

b) Střednědobý výhled od roku 2007 dále

Začátek 7. RP bude doprovázet zavedení pilotní fáze operačních služeb. Dojde k další konsolidaci uživatelských požadavků, validaci služeb GMES, vývoji souvisejících struktur, finalizaci jednání zajišťujících dlouhodobý přístup k údajům a lepší interoperabilitě.

Pokud bude v této fázi fungovat organizační struktura Komise, je pravděpodobné, že se rozšíří o dodatečný personál tvořený pracovníky vnitrostátních, regionálních nebo místních orgánů z EU a členských států ES v souladu s postupem operačních služeb. To by mohlo naznačovat, že je potřeba pokročit směrem k nové struktuře, která by mohla zahrnovat přesun blíže ke struktuře vhodné pro dlouhodobý výhled. Komise již naznačila¹⁴, že společná technologická iniciativa pro GMES je jednou z několika možností, kterou lze zvážit jako prostředek sdružení zdrojů a mobilizace kritických mas. Takový přístup by mohl přivést do programu vhodné uživatelské organizace. To by ukázalo, že konečný uživatel je ochotný se do procesu zapojit.

Přesto je však potřeba plně vyhodnotit, která řídicí struktura je nejpřiměřenější. Komise to navrhuje učinit ve spojení s členskými státy prostřednictvím zavedení vyhrazené podskupiny poradní rady GMES. Tato podskupina bude moci využívat studii konzultantů provedenou v rámci 6. RP¹⁵ za účelem určení dopadu případných organizačních modelů.

c) Dlouhodobý výhled – plně operační fáze

V této fázi dokončí řada služeb úspěšně svou pilotní fázi. Každá by měla garantovat konkrétní kvalitu a dostupnost produktů. Pokračující kvalita služeb bude pravděpodobně výsledkem zakázkových opatření uskutečněných z podnětu uživatelů, pravděpodobně prostřednictvím ústředního subjektu.

4. PROPAGACE GMES/ZNAČKA

Bude nezbytné zlepšit povědomí o GMES mezi uživateli a veřejností obecně. V médiích je velmi oceňován význam programu Galileo a vyzdvihnout GMES na srovnatelnou úroveň bude vyžadovat vytrvalé úsilí.

Bude třeba zavést vhodnou značku a jasné hodnoty značky. Počet zúčastněných stran se musí podstatně zvýšit, zejména prostřednictvím programu zaměřeného na povědomí veřejnosti. Ten by měl zahrnovat zajištění veřejného uznání, např. prostřednictvím soutěže mezi školami o nejlepší název programu.

Komise má v plánu uspořádat v roce 2007 vrcholnou schůzku GMES. Vrcholná schůzka svede dohromady klíčové veřejné a soukromé zúčastněné strany s cílem zdůraznit pokrok, vyměnit si zkušenosti a nastínit cestu k integrovanému celosvětovému systému pozorování Země.

¹⁴ Evropská politika pro vesmír – předběžné prvky KOM(2005) 208 v konečném znění, 23.5.2005.

¹⁵ „Zpráva GOSIS (D3) o případných organizačních modelech GMES“ Specifická podpůrná akce v rámci 6. RP.